



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 14/06-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. apríla 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť R. Ď., bytom Ž., zastúpeného advokátom JUDr. M. K., Ž., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1083/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1083/97 porušil základné právo R. Ď., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. R. Ď. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. R. Ď. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 11. januára 2006 č. k. I. ÚS 14/06-7 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť R. Ď., bytom Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. K., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1083/97.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako jeden z viacerých navrhovateľov podal 22. augusta 1997 proti odporcovi mestu Ž. okresnému súdu návrh „o vrátenie pomernej časti kúpnej ceny, individuálne podľa veľkosti bytov“. Okresný súd rozsudkom zo 17. decembra 1998 návrh zamietol. Na základe odvolania navrhovateľov Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 26. septembra 2000 rozsudok okresného súdu v napadnutej časti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Podľa tvrdenia sťažovateľa uznesenie krajského súdu bolo okresnému súdu doručené 4. decembra 2000 a „*Keďže ani po dvoch rokoch od doručenia uznesenia... nebolo vytýčené konanie v tejto veci... R. Ď. viackrát... sa snažil vyvolať konanie... Nakoľko však ani do 2. 2. 2005 ku konaniu v danej veci nedošlo, obrátil sa... sťažnosťou na predsedu Okresného súdu v Žiline...*“. Toto súdne konanie nebolo doteraz právoplatne skončené. Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy.

3. Sťažovateľ viackrát urgoval pokračovanie v konaní a 1. februára 2005 podal sťažnosť na prieťahy v konaní.

4. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, priznal mu finančné zadost'učinenie „vo výške 200 000 Sk“ a náhradu trov konania..

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením sp. zn. 1 SprS 61/06 zo 14. marca 2006. Sťažovateľ nevyužil možnosť zaujať stanovisko k uvedenému vyjadreniu okresného súdu. V podaní z 13. apríla 2006 vyslovil len súhlas, „*aby sťažnosť bola prejednaná bez ústneho pojednávania*“.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s predloženým dokumentačným materiálom dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrenia okresného súdu, z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu a dopytom na okresnom súde ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v posudzovanej veci

A.

Sťažovateľ a spol. (36 účastníkov), všetci zastúpení advokátom JUDr. P. K., podali 22. augusta 1997 na okresnom súde návrh „o vrátenie pomernej časti kúpnej ceny“ proti odporcovi mestu Ž., zastúpenému spoločnosťou B., Ž.

Okresný súd 2. septembra 1997 vyzval navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku (uhradený 18. septembra 1997).

Okresný súd 14. novembra 1997 vyzval odporcu na vyjadrenie k návrhu (vyjadrenie predložené súdu 4. decembra 1997).

Okresný súd 6. októbra 1998 stanovil termín pojednávania na 11. november 1998.

Na č. l. 19 – 23 spisu je splnomocnenie navrhovateľov pre JUDr. P. K. (ktorý je súčasne navrhovateľom pod poradovým č. 34), aby počas ich neúčasti na pojednávaniach vystupoval v ich mene „a všetky právne úkony nášho splnomocnenca si v celom rozsahu osvojujeme“.

Na pojednávaní konanom 11. novembra 1998 boli prítomní dvaja navrhovatelia – J. K. a sťažovateľ, ich právny zástupca a právny zástupca odporcu. Po prednesoch prítomných účastníkov bolo pojednávanie prerušené do 12. novembra 1998 z dôvodu oboznámenia sa súdu s predloženými listinnými dôkazmi. Po pokračovaní pojednávania bolo toto odročené na 16. december 1998.

Pojednávanie konané 16. decembra 1998 (prítomní Jaroslav Kmeť a sťažovateľ, ich právny zástupca a právny zástupca odporcu) bolo po prednesoch právnych zástupcov prerušené do 17. decembra 1998 z dôvodu oboznámenia sa súdu s odporcom predloženou špecifikáciou. V pokračujúcom pojednávaní okresný súd pripustil zmenu návrhu navrhovateľov v 4., 10. 30. a 31. rade, ďalej konanie v časti týkajúcej sa navrhovateľky v 32. rade zastavil. Po oboznámení obsahu súdneho spisu okresný súd rozsudkom návrh zamietol v celom rozsahu. Rozsudok a uznesenia boli doručené 19. až 26. januára 1999 právnym zástupcom účastníkov a mestu Ž.

Navrhovatelia 11. februára 1999 napadli rozsudok odvolaním. Odvolanie bolo 24. februára 1999 doručené odporcovi na vyjadrenie.

Krajskému súdu bol 15. marca 1999 predložený súdny spis s odvolaním.

Pojednávanie konané 29. septembra 1999 na krajskom súde (prítomní navrhovatelia J. H. a sťažovateľ a právni zástupcovia účastníkov) bolo odročené na neurčito. Právny zástupca navrhovateľov mal oznámiť dedičov po nebohých navrhovateľoch A. L. a A. R. (mená dedičov boli oznámené súdu 25. októbra 1999 a 2. marca 2000 boli oznámené mená dedičov po medzičasom ďalšej zomrelej E. S.).

Na pojednávaní konanom 26. septembra 2000 krajský súd prvostupňový rozsudok v napadnutej časti zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Súdny spis bol 4. decembra 2000 vrátený okresnému súdu.

Okresný súd 19. februára 2002 vyzval navrhovateľov, ktorí podali odvolanie, aby oznámili, či si zvolili nového advokáta, lebo nimi splnomocnený advokát medzičasom zomrel (dňa 25. februára 2002 bolo oznámené meno nového splnomocneného advokáta – Mgr. M. K.).

Okresný súd 26. februára 2002 zisťoval na Mestskom úrade Ž. (ďalej len „mestský úrad“) deň úmrtia A. S. a miesto pobytu G. M.

Okresný súd 7. mája 2003 zisťoval v Registri obyvateľov Slovenskej republiky B. (ďalej len „register obyvateľov“) trvalé adresy A. S. a M. K. a na mestskom úrade adresy siedmich navrhovateľov.

Mestský úrad požadované oznámil 16. mája 2003 a register obyvateľov 19. mája 2003.

Okresný súd 9. júna 2003 zaslal uznesenie krajského súdu z 26. septembra 2000 na oznámené adresy nových účastníkov konania a vyžiadal si aktuálne dedičské spisy po už zomrelých navrhovateľoch.

Okresný súd 3. novembra 2004 (pokyn sudcu z 24. marca 2004) pokračoval v doručovaní uznesenia krajského súdu ďalším (novým) navrhovateľom a požiadal Ministerstvo financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) o doručenie metodického pokynu na zisťovanie obstarávacej ceny domov (ministerstvo zaslalo okresnému súdu pokyn 9. novembra 2004).

Okresný súd 21. marca 2005 vyzval právneho zástupcu navrhovateľov, aby oznámil, či zastupuje aj ďalších (nových) navrhovateľov, upravil petit vo vzťahu k navrhovateľom č. 10, 19, 20, 33 a 34 a vyjadril sa k námietke premlčania vznesenej odporcom

11. novembra 19998, ako aj predložil ďalšie dôkazy na preukázanie tvrdení navrhovateľov. Odpoveď advokáta na výzvu bola doručená súdu 13. apríla 2005.

Okresný súd 8. marca 2006 stanovil termín pojednávania na 31. marec 2006.

B.

Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že na pojednávaní konanom 31. marca 2006 okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom.

C.

Na sťažnosť sťažovateľa z 1. februára 2005 na prietahy v konaní predsedu okresného súdu v odpovedi sp. zn. Spr. 2028/05 zo 16. marca 2005 uviedol: „*Vo veci sa zabezpečujú potrebné procesné úkony (okruh dedičov zomretých, dedičské spisy, zmeny návrhov). Po ich zabezpečení bude okamžite stanovený termín pojednávania*“. K predmetu sťažnosti predseda okresného súdu nezaujal stanovisko.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti uviedol: *„(...) Pokiaľ ide o tvrdené prietahy v konaní, súd poukazuje na účasť účastníkov na nich. V priebehu konania sa menil skutkový aj právny stav (zmena účastníkov, zmeny návrhu a zmeny petitu pri zmene účastníkov). Súd prihliadal na to, kedy bola vec podaná a že teda nebola podaná v čase účinnosti občianskeho súdneho poriadku s výraznými prvkami kontradiktórnosti.*

Súd vytvoril dostatočný priestor na to, aby boli procesné skutočnosti také, ktoré by umožňovali rozhodovať o nároku ako takom. Teda, aby súd nemusel rozhodovať len na základe neúplných, či nepresných procesných podaní, čím by sa vyhol aspoň v niektorých prípadoch účastníkov meritórnemu posúdeniu nároku (bez ohľadu na to, či pozitívne alebo negatívne súd rozhodne).

Podaním ústavnej sťažnosti tento postup odpadá a súd vo veci stanovil termín pojednávania, na ktorom vo veci rozhodne. (...)“

Právny zástupca sťažovateľa nevyužil možnosť zaujať stanovisko k vyššie uvedenému vyjadreniu okresného súdu.

4. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre naplnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní

zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1083/97, ktorého je s'ťažovateľ účastníkom, došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

4.1. Pri hodnotení podľa kritéria zložitosti posudzovanej veci ústavný súd konštatuje určitú skutkovú zložitost' posudzovanej veci (súvisiacu so zmenou účastníkov konania, zisťovaním miesta ich pobytu, zmenou návrhu a zisťovaním ceny nehnuteľnosti), ktorá však nebola hlavnou príčinou doterajšej dĺžky konania (a aj postupu) okresného súdu v predmetnej veci (pozri vyššie prehľad úkonov okresného súdu v bode II A odôvodnenia).

4.2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, t. j. správania s'ťažovateľa v predmetnom konaní, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by významnou mierou predĺžili priebeh konania a ktorých následkom by boli zbytočné priet'ahy v konaní.

4.3. Ústavný súd ďalej skúmal postup okresného súdu v posudzovanom konaní z hľadiska zisťovania eventuálnych dôvodov (príčin) s'ťažovateľom namietaného porušenia označeného základného práva.

Na základe posúdenia postupu okresného súdu vyplývajúceho zo súdneho spisu sp. zn. 17 C 1083/97 ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol:

- od 4. decembra 1997 (vyjadrenie odporcu k návrhu) do 6. októbra 1998 (stanovenie termínu pojednávania), t. j. v trvaní desiatich mesiacov;
- od 4. decembra 2000 (vrátenie spisu z krajského súdu) do 19. februára 2002 (výzva navrhovateľovi), t. j. v trvaní vyše 14 mesiacov;
- od 26. februára 2002 (dopyt na mestský úrad) do 7. mája 2003 (dopyt na register obyvateľstva), t. j. v trvaní vyše 14 mesiacov;
- od 9. júna 2003 (zaslanie druhostupňového rozhodnutia novým účastníkom konania) do 3. novembra 2004 (pokračovanie v doručovaní a dopyt na ministerstvo), t. j. v trvaní vyše 16 mesiacov;

t. j. spolu v trvaní vyše 54 mesiacov bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda za obdobie vyše štyroch rokov a šiestich mesiacov neboli vykonané vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas súdneho konania nachádza. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prietahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk, „ako finančnú náhradu za neprimerane dlhé prietahy v súdnom konaní“. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa, ústavný súd uznal za dôvodné priznať mu finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu považuje za primerané vo výške 50 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť) z 12. decembra 2005. Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 z výpočtového základu 15 008 Sk) je 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje za dva úkony právnych služieb 5 302 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2006

